

ἐν φρικτῇ ἀγωνίᾳ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωματιον ὅπου δὲν ἐπίστευε νὰ εὕρῃ πλέον εἰμὴ πτώμα, εἶδε τὸν ἀγαθὸν Ἰακώβον ἀκόμη γονυκλινῇ... Ἐτραγώδει τὴν ἐπώδην τῶν εὐτυχῶν ἡμερῶν καὶ ἐλίκνιζεν, ἐνηγκλισμένους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσκεφαλαίου, τὸ παιδίον ἐν ἀναρρώσει καὶ τὸν σωτήρα του, τὸν κόκκινονπρασινον π ο υ λ τ ζ ι ν ἔ λ ο ν !

ΤΕΛΟΣ

ΜΑΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΑΙ

(Ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Συλλόγῳ « Περνασφῶ »
ὑπὸ τοῦ κ. Νικ. Γ. Μαντζαβίνου.)

Οὐχὶ μόνον ὅμως ἐν ταῖς διασκεδάσεσιν οἱ Μασσαλιῶ-
ται συνοδεύονται ὑπὸ τῶν υἱῶν των ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐρ-
γασίαις των. Τὸ χρηματιστήριον τῆς πόλεως ταύτης
γέμει πολλῶν ἑκατοντάδων τοιούτων νεανιῶν οἵτινες ἐκ
παιδικῆς ἡλικίας ἀσκούμενοι εἰς τὰ τοῦ ἐμπορίου κατα-
τοῦν ἐπὶ τέλους νὰ μανθάνωσιν ἐξαίρετως τὴν ἐργασίαν
των καὶ τὸ πῶς κερδίζεται τὸ χρήμα. Τὸ χρήμα, ὁ
πλοῦτος ! ἰδοὺ τὸ ὄνειρον παντὸς Μασσαλιώτου, πατὴρ
καὶ υἱοῦ. Καὶ ἐπαληθεύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ὄνει-
ρόν των τοῦτο, καὶ ζητοῦσι νὰ τὸ ἐπαληθεύωσιν ἐνὸς
ζώσιν.

Φυσικὴ συνέπεια τῆς καθόλου κοινωνικῆς ταύτης τά-
σεως εἶνε ἡ κοινωνικὴ βαθμὶς ἐφ' ἧς θέτουν ἕκαστον συμ-
πατριώτην του ἔχοντες πάντοτε ὡς μέτρον τὸν πλοῦτον.
Δὲν ἐρωτῶσιν ἀπὸ ποῦ κατάγεται ἡ ποῖον τὸ ἐπάγγελμα
τοῦ δεῖνος, ἀλλὰ ποία ἡ περιουσία του. Ἐχετε χρυσόν, ἔ-
χετε τὰ πάντα. Προκειμένου δὲ περὶ ἐξόχου τινὸς πο-
λιτικοῦ, ἐπιστήμονος ἢ φιλολόγου, τότε μόνον θὰ ἐν-
θουσιασθῇ ὁ Μασσαλιώτης, ὅταν σὺν ταῖς ἄλλαις ιδιό-
τησι συμπεριλαμβανέται καὶ ὁ πλοῦτος. Ἡκουσα σοφὸν
τινὰ Μασσαλιώτην λέγοντα περὶ πεκαυμένου τινὸς
οὔτινος ἐξῆρεν ἕτερος τὰς πνευματικὰς γνώσεις : Τί
τὰ θέλεις καλὰ εἶν' αὐτὰ ἀλλὰ τὰ φω-
νῆεντα εἶναι ὁ παρὰς, ὅλα τ' ἀλλὰ εἶναι
σύμφωνα. Ἀρχαιότερος λοιπὸν ἀριστοκράτης ἐν
Μασσαλίᾳ θεωρεῖται ὁ δυνάμενος νὰ ἐπιδείξῃ ἐπὶ τῆς
τραπέζης τὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν ναπολεονίων.

Καὶ ἐνῷ τὰ ἄρρενα τέκνα ῥίπτονται εἰς τὴν τύρβην
τοῦ κόσμου καὶ τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς νεώτατα, ἐξ ἐναν-
τίας διὰ τὰς κορασίδας ἰδιαιτέρα δίδεται φροντίς καὶ ἐ-
πιμέλεια καὶ ἐντελὴς διάφορος ἀνατροφή. Ἡ κόρη ὁρεῖ-
λει ν' ἀγνοῇ ὅτι ὁ νέος ἀδελφός τῆς γινώσκει κατὰ βά-
θος πρὸ πολλοῦ. Οὐδέποτε θὰ ἴδῃτε ἐν τοῖς θεάτροις,
εἴτε χειμερινοῖς εἴτε θερινοῖς, κόρην καλῆς ἀνατροφῆς
ἀπολαμβάνουσαν τὰ νάματα τῆς μουσικῆς τοῦ Βοκκαίου
ἢ τῆς Περικόλης καὶ οὐδέποτε πατὴρ, ὅσον Μασσαλιώ-
της καὶ ἂν ᾖ, θὰ ὀδηγήσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς

δράματα ἢ τραγωδίας ἂν προηγουμένως δὲν γνωρίζῃ
καλῶς τὸ διδασκόμενον. Ἐπεὶ δὲ οἱ Μασσαλιῶ-
ται πολὺ ὀλίγον καταγίνονται εἰς ἀνάγνωσιν τοιούτων
ἔργων καὶ συνεπῶς ἀγνοοῦσιν αὐτὰ, διὰ τοῦτο καὶ σπα-
νίως ὀδηγοῦσι τὰς θυγατέρας του εἰς ἐτέρας θεατρικὰς
ἐσπερίδας ἐκτὸς τῶν τοῦ Μελοδράματος ἢ κωμικοῦ Με-
λοδράματος.

Ἄλλ' ἂν παρακάμψωμεν τὸ θέμα τοῦτο καὶ ἐξετά-
σωμεν τὸν Μασσαλιώτην ὡς πολίτην, πάλιν τὰ γενικὰ
φαινόμενα τοῦ πρωτοτύπου χαρακτῆρος των θέλουσι ἀ-
ναλάμψει. Οἱ Μασσαλιῶται εἶνε φῶσει πατριῶται, εὐφάν-
ταστοι ὡς εἶνε φαντάζονται τὴν πατρίδα των, καὶ ἔχουσι
μέγα δίκαιον—ὡς κοινὴν μητέρα ἦν ἐννοοῦσι νὰ ὑπερα-
σπίσωσι κατὰ παντὸς καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος
τοῦ αἵματός των. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων διαπύρων αἰ-
σθημάτων εὐρίσκόμενοι, ταλαντεύονται σπουδαίως καὶ οὐχὶ
ἄπαξ προϋτίμησαν,—διὰ λόγους οὓς περιττὸν ν' ἀναλύσω
ἐνταῦθα,—τὴν οἰκογένειάν των. Ὁ πρῶτος τυχὼν δημο-
κόπος ὁ γνωρίζων νὰ ἐγγίσῃ τὰς δύο εὐαισθητοὺς ταύ-
τας χορδὰς, δύναται νὰ φθάσῃ εἰς ἀποτελέσματα ἀνέλπι-
στα,—δύναται νὰ παρασύρῃ τὸν Μασσαλιώτην ἔχλον
εἰς πράξεις ἃς ἑκατὸν τρανοὶ ρήτορες δὲν θὰ κατῴρθουν ἐν
τῷ βορείῳ Γαλλίᾳ. Εὐτυχῶς τὸ ἐνστικτὸν τοῦ σεβα-
σμοῦ τῶν νόμων εἶνε τόσο ἀνεπτυγμένον παρὰ τὰς ἐκ-
βολὰς τοῦ Ροδανοῦ, ὥστε ἡ θέα ὀλιγίστων ἀστυνομικῶν
ὑπαλλήλων φέρει νηνεμίαν καὶ εἰς τὰ πλεόν τρικυμιώδη
πᾶθη. Ἀπεχθάνονται τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν ἀπεχθάνονται
τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον αὐτὴ προμηνύεται ἰσχυροτέρα.
Αἱ διαδηλώσεις των ὅθεν δὲν ἔχουσι μεγάλην σημασίαν,
οὔτε προσέχουσι πρὸς ταύτας οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τοῦ
μεγάλου τούτου Κράτους, ἀλλ' οὔτε ἡ τοπικὴ ἀστυνο-
μία εὐρίσκεται εἰς δύσκολον θέσιν πρὸς ἐπαγόρθωσιν
τῆς τάξεως.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν συχνῶν τούτων λαϊκῶν ἐξεγέρσεων
τῶν παραγομένων ἐκ κομματικῶν παθῶν, συνέβησαν βε-
βαίως καὶ πατριωτικαὶ διαδηλώσεις. Ἐν τῇ βορείῳ
Γαλλίᾳ καὶ αἱ μὲν καὶ αἱ δὲ ἀπέβησαν εἰς ἀποτελέσμα-
τι ἀξίον ἀναγραφῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χώρας. Αἱ ἐν
Μασσαλίᾳ ἠγέρθησαν θορυβωδέσταται, προσιωνίζουσαι
δράσιν καὶ δράσιν μεγάλην δυστυχῶς ὅμως καὶ πάλιν
ἡ χορδὴ τῆς οἰκογενείας ὑπερίσχυεν. Οὕτω, τίς δὲν
ἐνθυμεῖται τὴν δεινὴν θέσιν τῆς Γαλλίας, εἰς ἣν τὴν
ἔρριπεν ἡ τοῦ ἀτυχοῦς πολέμου συμφορὰ, καὶ τίς ἀγνοεῖ
τὴν ἑκτακτὸν ἀνδρίαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν ἐν Παρι-
σίῳ πολιιορκουμένων ; Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν ἡ
μυρία παραδείγματα ἐθελουσίας, ἀκραιφνοῦς πατριωτι-
σμοῦ καὶ ἀνδρείας δικαιοῦνται ν' ἀναγράφωσιν ἐν χρυσαῖς
σελίσις οἱ Βόρρειοι Γάλλοι, οἱ Μασσαλιῶται εὐρεθέντες
καὶ πάλιν πρὸ τῶν αἰωνίων δύο ἀπείρων αἰσθημάτων,
ἐταλαντεύθησαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον, τέλος, πρὸς στιγμὴν,
ὑπερίσχυεν ἡ πατρίς καὶ δὴ συναχθέντες καὶ ἐνθουσια-
σθέντες ἐν κοινῷ, ἀπεφάσισαν ὁμοφώνως νὰ διοργανώσω-
σι στρατίαν καὶ νὰ σπεύσωσι πρὸς λύσιν τῆς πολιορκίας
τῶν Παρισίων. Ἀποχαιρετισμοὶ λοιπὸν ἀπαρξιοκάρδιοι,

ξητωκραυγαί μέχρι δακρύων· αἱ γυναῖκες ἡσπάζοντο τὰ γόνυα τῶν ἡρώων, οἱ γέροντες ἐνεθυμοῦντο τὴν γενναίαν νεότητά των καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐβρόντα ἡ πόλις καὶ ἔρραινε δι' ἀνθέων τὴν ἀπερχομένην, πρὸς ἴσιν τῆς πολιορκίας, ἐθνοφυλακὴν. Ἀλλὰ μόλις ἐξῆλθον τῆς πόλεως ἐκείνοι οἱ μαχηταί καὶ εὐθὺς ἡ ἐτέρα χορδὴ, ἡ πλέον εὐαίσθητος, ἤρχισε νὰ ἤχη τοσοῦτον ὥστε ἐπαυθῆλον πάντες πρὸς τὴν πόλιν εἶτε καθ' ὁμάδας εἶτε καὶ εἰς ἕκαστος κατὰ μόνας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἐθνικοῦ πολεμικοῦ παιᾶνος τῆς Γαλλίας ἡ «*Marseillaise*» τὸ λαμπρὸν τοῦτο θούριον ἄσμα τὸ ἐνθουσιάζει τὸς ἄλλους τὴν γαλλικὴν στρατιάν, τὸ οἰστρογηλάτησεν τοὺς ἐπαναστάτας τοῦ 1830 καὶ τοῦ 1848, δὲν καλεῖται οὕτω ἐκ νίκης τινὸς μασσαλιωτικῆς ἢ χάριν ἐτέρου τινὸς παρεμπεροῦς ὑψηλοῦ γεγονότος. Παντάπασιν. Ὁ τοσοῦτον ἐπιτυχῆς πολεμικὸς οὗτός παιᾶν ὁ στιχοῦργηθεὶς καὶ μελοποιηθεὶς ἐν μιᾷ νυκτὶ κατὰ τὸ 1792, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κηρύξεως τοῦ Γαλλοαυστριακοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιώδους νέου **Rouget de**

Monta, μικρᾶς τινὸς πόλεως τῆς Δυτικῆς Γαλλίας, πολὺ μακρὰν τῆς Μασσαλίας ἀπερχομένης καλεῖται «*Marseillaise*» διὰ τὸν λόγον ὅτι τὴν 10ην Αὐγούστου τοῦ 1792 ὁ «*ὁ λ ὁ ρ ο ς τ ὠ ν σ υ μ μ α χ ὠ ν*» ὡς ἐκαλεῖτο, ἐκ μασσαλιωτῶν συγκαίμενος καὶ κληθεὶς ἐν Παρισίοις ὑπὸ τῶν Ἰακωβίνων, τῶν συνομωτῶν τῆς βασιλείας, ἀνέμελψεν αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς ὅτε ἐφόρμα πρὸς κατὰληψιν τοῦ Κεραμικοῦ. Εἶνε γνωστὸν ὅμως ὅτι οἱ Μασσαλιῶται ἐκείνοι, καίτοι ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς θείας ἐκείνης μολπῆς, κατετροπώθησαν οἰκτρῶς ὑπὸ τῶν ἐν τῷ Κεραμικῷ ἐγκλεισμένων Ἑλβετῶν φρουρῶν, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Μασσαλίαν κακῶς ἀφοῦ ἐνέσπειραν τὸν τρόμον εἰς τοὺς ἀδυνάτους χωρικοὺς κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των. «Ὡς μικρὰ ὅμως εἰρωνία τὸ θούριον τοῦτο, ἀντὶ νὰ φέρῃ ἕτερον ὄνομα, ἐκλήθη «*Μασσαλιῶτις*» καὶ θὰ μένῃ «*Μασσαλιῶτις*» εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ὡς ἐκλογεὺς ὅμως ὁ Μασσαλιώτης παρουσιάζει ποικίλας φάσεις. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ψηφοφορίας, εἶτε βουλευτικῆς εἶτε δημοτικῆς εἶτε νομαρχιακῆς, θὰ ἴδῃτε εἰς τὰ καφενεῖα τοὺς πλείστους φέροντας ἐν χερσὶ τὸ ἐρυθροῦν δελτάριον τοῦ ἐκλογέως, ὑπερηφάνους, ἐσκεμμένους καὶ σοβαροὺς, — διότι πρόκειται, βλέπετε, περὶ τῶν ὑψίστων συμφερόντων τοῦ ἔθνους, — μήτε καταδεχόμενους καὶ νὰ σᾶς ἀτενίσωσιν ἀλλὰ προσπαθοῦντας μόνον, κατὰ συγκατάθεσιν, νὰ ἐπιδείξωσι τὸ ἐρυθροῦν δελτάριόν των, ἀτενίζοντες μελαγχολικῶς τὴν περίξ φύσιν. Ὁ θεώμενος τοὺς σοβαροὺς ἐκείνους ἀνδρας, τοὺς λησμονοῦντας τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν, τὰς ἀμιμήτους συνδιαλέξεις των, πείθεται ὅτι θὰ πέμψωσιν ἀντιπροσώπους τοὺς συντηρητικωτέρους τοῦλάχιστον τῶν συμπατριωτῶν των. Εἶνε ὅμως σφάλμα. Οἱ ἐρυθροὶ ριζοσπάται τῆς «Ἀκρας Ἀριστερίας» ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ἀριθμοῦν οὐκ ὀλίγους Μασσαλιώτας, ἐσχάτως μάλιστα ἐπεμψαν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ἓνα κοι-

νωνιστὴν ἐκ τῶν λίαν διακριθέντων κατὰ τὴν **Commune** τῷ 1872 ἐν Παρισίοις, τὸν Κύριον Πιάτ.

Κοινωνικῶς, οἱ Μασσαλιῶται διακρίνονται διὰ τὴν ἀξίειν αὐτῶν κλίσιν πρὸς ἀποταμίευσιν ἢ οἰκονομία εἶναι συμφυῆς αὐτοῖς καὶ ἐννοοῦσι νὰ πλουτῶσιν οὐχὶ μόνον αὐτοὶ ἀλλὰ καὶ ὁ Δῆμος των. Πρὸ ὀλίγων μάλιστα ἐτῶν ὅποτε ἡ πρῶν Αὐτοκράτειρα Εὐγενία ἐζήτησε νὰ τῇ ἀποδοθῇ τὸ μέγαρόν της, — τὸ λαμπρότερον ἐν Μασσαλίᾳ, ἄξιός πεντε περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων — ὅπερ ὁ Δῆμος κατέλαβε κατὰ τὸ 1872 καὶ κατεῖχε παρὰ νόμους, οἱ Μασσαλιῶται ἐξανέστησαν καὶ ἄγων ἠγέρθη δικαστικὸς ἀπολήξας ὑπὲρ τῆς Αὐτοκρατείας ἣτις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ καὶ μέχρι τοῦ Ἀρείου Πάγου. Οἱ Μασσαλιῶται εὗρισκοντο ἐν ἀπελπισίᾳ, ἀλλὰ πεῖρα ἡ ἐκπληξίς των, ὅτε ἀνέγνωσαν ἐπιστολὴν δημοσιευθεῖσαν, δι' ἣς ἡ πρῶν Αὐτοκράτειρα δωρεῇ τῷ Δῆμῳ τῆς Μασσαλίας τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέγαρόν της ἀναλαμβάνουσα μάλιστα καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων, ἀνερχομένων εἰς ὄχι εὐκαταφρόνητον ποσόν. Ἀφίνω πλέον εἰς ὑμᾶς νὰ ὑποθέσῃτε τὰς φαντασιώδεις διηγῆσεις αἰτινες ἐκυκλοφόρησαν συνεπείᾳ τοῦ γενναίου τούτου τῆς Ἀνάστης μαθήματος.

Τὸ ἐμπόριον ἀφῆρπασε πᾶσαν ἱκμάδα πνευματικῆς ζωῆς, καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ τὸν πλοῦτον τῶν οἰκούντων τὴν μεγαλοῦπολιν ταύτην. Ἐν τοῖς θεάτροις καὶ μετὰ τὸ πέρας δραματικῆς σκηνῆς ἡ μουσικῆς συμφωνίας, θ' ἀκούσῃτε ἀμέσως τοὺς παρακαθημένους συνομιλοῦντας περὶ τῆς τιμῆς τῶν καλαμοκυρίων, τοῦ σίτου, ἢ τῆς βράντας καὶ προσέχοντας μόνον ὅπταν θετικόν τι ζήτημα ἀναπτύσσεται ἢ διδάσκαται ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Οὐδέποτε συγχωροῦν τὸν συγγραφέα τὸν θέλοντα χάριν διασκεδάσεως νὰ ἐγγίσῃ τὰ τοῦ βίου ἐν Μασσαλίᾳ ἢ ν' ἀστείουθῇ διὰ τὴν προφορὰν των. Κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἀνεβιβάσθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Δραματικοῦ Γυμνασίου τῆς Μασσαλίας ἡ χαριεστάτη **operette** «*Gillette de Narbonne*» ἔργον ἐνδιαφέρον τοὺς Μασσαλιώτας, διότι περὶ αὐτῶν πρόκειται, — καίτοι τοὺς ρόλους ἀνέλαβον οἱ πρῶτιστοι παρισινοὶ ὑποκριταί, ἐπειδὴ οὗτοι ἐμιμοῦντο, ὡς ὤφειλον, τὴν προφορὰν των, κατεστυρίχθησαν, ἡ αἰθουσα ἐγένετο ἀνάστατος καὶ ἐδέησε νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία πρὸς καθυσύχασιν τῶν ἐξαγριωθέντων θεατῶν. Τοιαύτας εἰρωνείας δὲν ἐπιτρέπει ὁ μεσημβρινὸς Γάλλος. Διηγούνται μάλιστα ὅτι διακεκριμένος Μασσαλιώτης εὕρισκόμενος χάριν διασκεδάσεως ἐν Παρισίοις ὀλίγου δεῖν νὰ φονεύσῃ ὑπηρετὴν τινὰ καφφενείου διότι ἐτόλμησε νὰ τὸν εἰρωνεύθῃ ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα. Ὁ ὑπηρετής, — αὐθάδης ἀληθής, — ἐννοήσας ἐκ τῆς προφορᾶς μετὰ τίνος ἔχει νὰ κάμῃ, ἠρώτησε τὸν κύριον τί ἐπιθυμεῖ ὁ Μασσαλιώτης τῷ ζητεῖ ἀψίνθιον ὁ ὑπηρετής νομίσας ὅτι ἦτο περὶστασις νὰ ἐπιδείξῃ τὴν εὐφυΐαν του, ἐπανερωτᾷ διὰ μασσαλιωτικῆς προφορᾶς :

— Μήπως ὁ κύριος θέλει νὰ βάλῃ λίγο σκόροδον μέσα; Ἐννοήσας τὴν διπλὴν ταύτην εἰρωνείαν ὁ Μασσαλιώτης ἐγείρεται καὶ ὀλίγου δεῖν νὰ κατὰσυντρίψῃ τὸν αὐθάδη ὑπηρετὴν.

Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται ν' ἀγνοῇ τὴν Κανμπιέρ, εἰς οὐδένα τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον τοῦ **Sougihamfe** ἢ τοῦ **Botilli**. Ἐὰν κατὰ τύχην ἐρωτήσῃτε καὶ ὁδὸν Μασσαλιώτην ποῦ εὐρίσκεται ἡ Κανμπιέρ, νὰ ἤσθε βέβαιοι ὅτι θὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς εἰρωνεῖαν καὶ κινδυνεύετε νὰ λάβητε ἀπάντησιν ἀλλοῖαν ἐκείνης ἣν ἀναμένετε.

— Περὶ ἐργοὶ καὶ πολὺ διαφέροντες τῶν περιοδικῶν ἀγορῶν τῶν ἄλλων γαλλικῶν πόλεων εἶνε καὶ αἱ γόητες τῆς Μασσαλίας. Πεντάκις ἢ ἐξάκις τοῦ ἔτους λαμβάνουσι χώραν εἰς διάφορα κέντρα τῆς πόλεως ἀγοραὶ τοῦ λαοῦ διαφόρων ἀντικειμένων. Οὕτω τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἐπὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς δενδροστοιχίας τῶν Καπουκίνων ἐγείρεσθε τὴν πρωΐαν καὶ ὡς ἐκ θαύματος βλέπετε ἐνώπιόν σας ἑκατοντάδας μικρῶν στανιδιοπηγμάτων ἐν οἷς πωλοῦνται χιλίων εἰδῶν ἀθύρματα διὰ τὰ παιδία, συγχρόνως δὲ μὲν δεκάλεπτον χειρομάνται σὰς προλέγουσιν, ἀλανθάστως, μεγάλην τὴν τύχην σας. Ἐκεῖ καὶ τυγχρὰ παιγνίδια, καὶ φωτογράφοι καὶ ζωγράφοι, ἰδίως δὲ ἐκεῖ διακρίνεται ἡ τέχνη τοῦ μασσαλιώτου λωποδύτου· κερδίζετε εὐχερέστατα ἀντὶ δύο δεκαλέπτων μίαν ὄρνιθα καὶ χάνετε ἐπίσης εὐχερέστατα τὸ ὥρολόγιόν σας.

Ἑτέρα ἀγορὰ διενεργεῖται ἐπίσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς δενδροστοιχίας ἢ τῶν σκορόδων, διαρκοῦσα 15 ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα, δὲ τοῦτο ἀπαγορεύεται αὐστηρότατα ἡ πώλησις ἑτέρου τινὸς ἀντικειμένου ἔκτος τοῦ εὐόσμου τοῦτου προϊόντος. Οἱ Μασσαλιῶται σπεύδουσιν ἐκεῖ κατὰ χιλιάδας καὶ ἀναπνέουσι τὴν μυροβόλον αὔραν τῶν ἀγοράζουσι καὶ ἐναποθηκεύουσιν ἐκ τούτων εἰς μεγάλας δόσεις δι' ὅλον τὸ ἔτος. Οἱ ἀγορασταὶ δὲ ἔχουσι τὸ ποιητικώτατον ἔθιμον νὰ κρεμῶσιν ἐκ τοῦ τραχήλου τῶν, δικὴν κομπολογίου, τὰς ἐκ σκορόδων δέσμας καὶ νὰ περιέχωνται τὴν πόλιν πρὶν ἢ ἐπιστρέψουν κατ' οἶκον. Οἱ ἀτυχεῖς κάτοικοι τῆς δενδροστοιχίας ταύτης, σκεδόν οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες-ὑποβάλλουν κατ' ἔτος ἀναφορὰς αἰτοῦντες ὅπως ὀριθῇ ἕτερος τόπος διὰ τὴν ἀγοράν ταύτην, ἀλλ' αἱ ἀνατροφαὶ τῶν οὐδέποτε ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν ὑπο τῶν κατὰ καιροὺς Δημαρχῶν. Εἰς τῶν ὁμογενῶν μας μοι ἔλεγεν ὅτι ἡ εὐωδία τοῦ ἐμπορεύματος τοῦτου διαρκεῖ 15 ἡμέρας καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀγορᾶς.

Ἡ Μεγαλειτέρα ὅμως ἀγορὰ ἥτις δύναται νὰ κληθῇ πανήγυρις μᾶλλον, γίνεται κατὰ τὸν Αὐγούστον ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀγίου Μιχαήλ. Ἐκεῖ ἐκτὸς τῶν διαφόρων οἰκιακῆς χρήσεως ἀντικειμένων πρὸς πώλησιν, ἐγείρονται πρόσκαιρα θεάτρα, ἵπποδρόμιον θηριοτροφεῖα, μουσεῶν καὶ ἀνατομικὰ μάλιστα μουσεῖα, καὶ πλεῖστα ἕτερα παρεμφερῆ θεάματα διὰ τὰ ὅποια ὅπως προσελκύσῃ τὸ πλῆθος ἵστανται πρὸ ἐκάστης θύρας. ἐρ' ὅσον καὶ κατ' ὅσον διαρκεῖ ἡ παράστασις, κήρυκες ἐγκωμιάζοντες διὰ καταλλήλων λογιδρίων τὸν τάδε ὑποκριτὴν ἢ σχενοδόχτην, τὸ ἀξιопερίεργον τοῦτο τέρας ἢ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο ζῶον. Νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται εἰς Πανδαμῖνον, ἀκούων περίξ του φράσεις ὡς τὰς ἑξῆς : Ἡ Κ υ ρ ῖ α Ρ ο ς α λ ῖ α γ υ ν ῇ - ἰ χ ὅ ς , δ ῆ λ ε κ τ ρ ῖ ζ ω ν ἄ ν θ ρ ω π ο ς , ὡ γ ῖ ζ ο υ σ α 1 4 0 ὀ κ ἄ δ α ς γ υ ν ῇ , τ ἄ δ

μ ῖ λ ο ὕ ν τ α ἄ ν θ ῃ , ἡ λογιδρία ἀπαγγελλόμενα σοβαρότατα, ὡς λ.χ. : « Ὁ ὄφεις οὗτος ἔχει 15 μέτρων μήκος ἐκ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς, καὶ 22 ἐκ τῆς οὐρᾶς μέχρι τῆς κεφαλῆς διότι ἡ καταμέτρησις γίνεται ἀνωφερικῶς ! » Καὶ εἰσρέει ὁ κόσμος ἐντὸς ὅπως ἰδίῳις ὀμμασιν ἀντιληφθῇ ὅ,τι δὲν ἀντελήφθη ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ρήτορος. Ἐκεῖ καὶ γυμνικοὺς δύνασθε νὰ ἴδῃτε ἀγῶνας οἵτινες παρουσιάζουσι τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον ἐν Μασσαλίᾳ ὅτι οἱ παλαισταὶ τοσοῦτον φιλοτιμοῦνται τίς νὰ ρίψῃ τὸν ἕτερον ὥστε πολλὰκις κατατλήγουσιν εἰς ἀληθέστατον ἀλληλοξυλοκόπημα ἐνῶ οἱ περίξ θεαταὶ ἀντὶ νὰ διασκεδάσῃσι περισσότερον ἐκ τῆς ἀπροόπτου ταύτης λύσεως, λαμβάνουσιν ἐρρωμένως τὸ μέρος τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἐκ τῶν παλαιστῶν, — ἀπὸ μακρὰν ἐννοεῖται — οἵτινες ἀπαυδίζοντες ἐπὶ τέλους καταπαύουσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν ἀγῶνα.

Ἐκτὸς τῶν περιοδικῶν τούτων ἀγορῶν, αἱ τῆς ὑψηλοτέρας κοινωνίας Κυρίαι διενεργοῦσι φιλανθρωπικὰς ἀγορὰς αἵτινες ὁμοιάζουσι κατὰ πολὺ τὰς ἐν Παρισίοις τοιαύτας, μὲ τὴν ἐλαχίστην μόνον διαφορὰν ὅτι κινδυνεῖει κἄποτε ὁ φιλάνθρωπος ἐπισκέπτης νὰ δώσῃ τὸ χρῆμα του καὶ νὰ λάβῃ, — οὐχὶ ἐν ῥόδον ἢ ἐν σιγάρον, ἀλλ' ἐντὸς τετυπωμένου δελταρίου, τὰς «σκέψεις» τοῦ συζύγου τῆς δεῖνα κομψῆς πωλητρίας, ἢ στίχους Μασσαλιώτου τινὸς μετὰ τῆς ὑπογραφῆς του. Ἄν ὁ Σουρῆς εὐρίσκετο ἐκεῖ, ἀφεύκτως θὰ ἔθετεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Φασουλῆ του τὸ βαρύτερον τῶν μαστιγίων τῆς Μούσης του.

Ἄλλ' ἂν ἀφ' ἐνὸς ἡ Μασσαλία παρουσιάζει τοὺς περιέργους τούτους ἀνδρικοὺς τύπους, ἔχει ὅμως ἀφ' ἐτέρου νὰ ἐπιδείξῃ τοῦ ὠραίου τῆς φύλου τὰς καλλονὰς, αἵτινες ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ τὰς τῶν ἄλλων ὅλων πόλεων τῆς Γαλλίας. Δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, — ὀλίγον ἐγωϊστικῶς ἴσως, — ὅτι ἡ διάδασις τῶν ἀρχαίων Φωκαέων οὐδὲν ἕτερον ἐγκατέλειψε μέχρι τῆς σήμερον ἔχνος ἢ τὸν εὐγενῆ ἐλληνικὸν τύπον ὃν ἀπαντᾷ τις συχνότατα ἐν Μασσαλίᾳ. Αἱ γυναῖκες τῆς Ἀρλῆς φημίζονται διὰ τὴν ἐλληνικὴν κατατομὴν τῶν, κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν καὶ ἡ κόμμωσις αὐτῶν ὁμοιάζει πολὺ ἐκείνης ἣν βλέπομεν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν ἀγάλματα. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὅσον καὶ ἂν ἀφῆσωσιν οἱ Μασσαλιῶται τὴν φαντασίαν τῶν ἀχαλίνωτον, θὰ εὐρίσκωνται πάντοτε ἐν τῷ δικαίῳ.

Βεβαίως ὡς πρὸς τὴν κομψότητα τῆς περιβολῆς καὶ τὴν χάριν ἡ Μασσαλιώτις ὑστερεῖ πολὺ τῆς παρισινής ὁμοφύλου τῆς, ἀναγνωρίζεται ὅμως πανταχοῦ ὁ καλλιτεχνικὸς τύπος τῆς Μασσαλιώτιδος καὶ πανταχοῦ τίθεται εἰς πολλὰς βαθμίδας ὑψηλότερον. Τοῦτο γινώσκοντες οἱ Μασσαλιῶται κάλλιστα ἐναθρύνονται ἐνώπιον τῶν λοιπῶν Γάλλων διὰ τὴν ἧλιον καὶ διὰ τὰς γυναῖκας τῶν, καὶ ἔχουσιν αὐτὴν τὴν φορὰν δίκαια καὶ διὰ τὸ ἐν καὶ διὰ τὸ ἕτερον.

Θὰ ἔχουσιν ὅμως ἐπίσης δίκαιον ἐὰν ζητήσωσι ν' ἀναγραφῶσιν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν αὐτῶν καὶ αἱ πανθομολογούμεναι ἀρεταὶ τῶν. Καὶ δὲν στεροῦνται βεβαίως τοι-

ούτων, και πολλῶν και μεγάλων μάλιστα. Οἱ Μασσαλιῶται ἀληθῶς εἰσὶ κατ' ἐξοχὴν ἐνεργητικώτατοι, ἐμπορικῆς και λογιστικῆς ἱκανότητος ἐξόχου, νέοι ἐφευρετικοί, φιλόξενοι, κάλλιστοι οἰκογενειάρχαι.

Αὐτοὶ κατόρθωσαν διὰ τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας των νὰ κατάρτισωσι τὸν λιμένα των τὸν πρώτιστον ἐμπορικὸν λιμένα τῆς Μεσογείου, νὰ κατασκευάσωσι τὸ γιγαντιαῖον ὑδραγωγεῖον των δι' ὅπερ ἐξώδευσαν ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια φράγκων, νὰ πλουτίσωσι τὴν πόλιν των διὰ μεγαλοπρεπῶν ἐκκλησιῶν, μουσείων, ζωολογικῶν κήπων, περικαλλοῦς χρηματιστηρίου, θεάτρων, θριαμβευτικῶν ἀφίδων, διὰ λαμπρῶν περιπάτων και γλοερῶν δασῶν.

Τὴν βιομηχανίαν των ἐπίσης ἀνέπτυξεν εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐκεῖ ὑπάρχουσι τὰ πεφημισμένα σαπωνοποιεῖα τῆς Γαλλίας, τὰ παμμέγιστα σακχαροποιεῖα, τὰ πλούσια ἐργοστάσια τοῦ θεοῦ και σιδήρου και πλεῖστα ἄλλα ἄτινα διαφεύγουσι τοῦ θέματός μου.

Ἡ πρόην πτωχὴ και μικρὰ Μασσαλία εἶνε σήμερον ἡ δευτέρα μεγαλόπολις τῆς Γαλλίας ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις και ἡ ἐπιρροή τῆς ἐπενεργεῖ και ἐφ' ὧν των παρὰ τῶν πόλεων τῆς Μεσογείου.

Ἀλλὰ και ἄνδρες μεγάλοι ἐγεννήθησαν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν των. Αὐτῆς τέκνα εἰσὶν οἱ *Durfet, Puget, Marcrou, Doumariais, Ragbaud* και αὐτὴν ἔχει πατρίδα και ὁ μέγας Θιέρσος. Ἐκ Μασσαλίας κατάγονται πλεῖστοι διαπρέποντες σήμερον ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ και ἐκεῖ ἐνεπνεύσθη ὁ ἐξοχος προδηκιανὸς ποιητῆς Μιστράλ.

Περαίνοντες δὲ τὸν λόγον προσθέτομεν ὅτι ἐν αὐτῇ φιλοξενοῦνται σήμερον πλεῖστοι εὐκατάστατοι και διακεκριμένοι ὁμογενεῖς μας τιμῶντες τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα και καταστήσαντες αὐτὸ, διὰ τῆς ἀξιοπροποῦς και ἐντίμου διαβιώσεώς των σεβαστὸν και ἀγαπητὸν.

N. Γ. Μαντζαβίνος

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Ἐνα παραμῦθον)

Σὲ μιὰ ἀγαπημένη χώρα, ποῦ τίποτες δὲν τὴν παρηγορεῖ, ποῦ ἄδικα τὴν κατέχουν, χωρὶς νὰ τὴν ἔχουν, τὸ φλασκί του σ' τὸ πλάι, τὸ κανιστράκι του σ' τὸ χέρι, ἓνα μικρὸ παιδί πηγαίνει σ' τὸ σχολεῖο, χωρὶς τραγούδι και πηδήματα. Πορπατᾷ βαρεῖα βαρεῖα.

«Ἀχ! τὰ κατακαυμένα τὰ μνητούδια, κάθε μέρα» και χειρότερα πάνε. Ἐπαυσε πιά τὸ σχολεῖο νὰ εἶνε «παράδεισος». Ὅσο βλέπει νὰ φαίνεται ἡ σταχτερὴ τοῦ σχολείου στέγη, τόσο πλεῖ βαρεῖα περπαταεῖ, ἂν και διόλου δὲν εἶνε ἀκαματης.

Ἄν και λίγο φλύαρος, ἂν και ἀγαπᾷ τὰ γέλοια, ἀλλὰ

τὸ παλληκαράκι εἶνε ἐργατικὸ ὅσον πέρνει. Ξεύρει πολὺ καλά πῶς ὅ,τι κανεὶς παρῇ ἐκεῖνο κ' ἔχει «ἀλλ' εἶνε κάμποσος καιρὸς ποῦ ὅλα εἶνε ἄνω κατω. Ἦλθε νέος δασκαλός, και ὁ παλῆς ἦτανε πολὺ καλλίτερος».

«Ἀ! ὁ παλῆς, σωστὸς δάσκαλος! Μὲ τὸ γέλοιό του τὸ γλυκὸ και τὴν γλυκεῖα φωνή του! Τὸ μεγαλεῖτερο πταῖσμα νάκανε κανέναν, περισσότερο χαίδευε παρὰ κτυποῦσε. Και σοφός; Παναγία μου; Ἦξευρε τὰ γαλλικά, μίλαγε τῇ γλώσσᾳ τοῦ χωριοῦ!

Ποῦ ὁ νέος δάσκαλος! ... Τί διαφορα... Τρέχει σὺν σκανδύχοιρος, γρυνιάρης, σὺν λύκος, και κακός... Και δὲν ξεύρει και τίποτε! ... Φαντασθῆτε ὅτι ἓνα και μόνο τόπο ἀγαπᾷ και αὐτὸς δὲν εἶνε ἡ Γαλλία!

«Ἡ Γαλλία...» Εἰς τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ παιδί ἐσταματησε ἀρχινᾷ νὰ σκέπτεται. ν' ἀναστεναζῇ. Εἶνε ἀποκατω σὲ μιὰ βαλανιδιά, σὲ μιὰν ἀμμόβρυσι κοντὰ, ποῦ τὸ νεράκι τῆς τρέχει κρυσταλένιο, ἀπάνω ἀπ' τὰ λιθαράκια.

Τὸ παιδί κάθησε ἐκεῖ δὲ σ' τὸ γρασίδι, συλλογισμένο και σωπῶντας. = Ἀχ! τί λύπαις νάχης στὰ σωθικά σου, ἀγαπημένο μου καλαμάκι! = Σ' τὸ τέλος καμνοντας νὰ στρύψη ὑπερήφανο τ' ἀμύστακό του χεῖλι, τὸ παιδί ἀρχίζει και λέγει:

«Δὲν εἶνε και πολὺ μακριὰ τὸ σύνορο ἀπὸ δῶ! Νὰ τὸ πουλάκι ποῦ φαίνεται ἀπάνω ἀπ' τὸ μύλο. Ἐχει ψωμί σ' τὸ ταγάρι του, νερό σ' τὸ φλασκί του και τὴν καρδιά καλὰ γιομάτη. Και ἔπειτα εἶνε κι' ἐλεῦθερο σὺν τὸ πουλί. Εἶν' ὅρφανο τὸ παλληκαράκι.

«Εἶπε και τῶκαμε! Ξεκαμπίζει κι' ὅπου βγῇ ἡ ἄκρη. Μπορεῖ και νὰ τρέξῃ κἄνα μεγάλον κίνδυνον, δὲν σοῦ λῶω... γιατί ἂν τὸ πάρῃ μυρωδιά ὁ ἄγριος χωροφύλακας, θὰ τὸ τρυπώσῃ σ' τὴ μαύρη φυλακή. Ἀλλ' ἂν θελήσῃ πάλιν ὁ Θεὸς νὰ τὸ προστατεύσῃ τὸ παλληκαράκι, ποῖος χωροφύλακας κοτάει νὰ τὸ πιάσῃ;

«Ἐκαμε τὸν σταυρόν του, γέμισε τὰ πνευμόνια του θαρρὸς και κινᾷ νὰ πάῃ σ' τὸν τόπον π' ἀγαπᾷ ἄγροικαί ἓνα μονοπάτι μέσα σ' τὸ δάσος, ὅταν ψηλὰ ἀπὸ τὸ δενδρί, πολὺ ψηλὰ, τὸ παλληκαράκι ἀφικριᾶται μιὰ ψιλὴ φωνή:

«Και τὰ πουλάκια ἔχουν τοὺς πόνους των. Νάξευρες πῶς μοῦ φαίνεται ὁ οὐρανὸς σὺν πλκωμένους. Αὐτοὶ οἱ ξένοι, γιομάτοι αὐθάδειαν, τῇ γέμισαν μὲ τραγούδια ἐναντία τὴν πατρίδα μας. Ἐστὺ ποῦ ξεύρεις ποῦ εἶνε ἡ Γαλλία ἀκόμη, ἄφησέ με νὰ σ' ἀκολουθήσω σ' τοὺς τόπους ποῦ θὰ πᾶς».

«Τὸ παλληκαράκι δὲν ταραχθῆκε διόλου, ἂν και ἄρχισε νὰ κτυπᾷ ἡ καρδιά του λιγάκι. Ἐβγαλε τὸ κασκέτο του και εἶπε σ' τὸ πουλί μὲ καθαρά φωνή, ἀφοῦ κάρφωσε κατεπάνω του τὰ μεγάλα γαλανὰ του μάτια:

— «Ὅπως θέλεις, πουλάκι τοῦ καλοῦ Θεοῦ.

Τὸ πουλάκι ἀφίνει τὴν βαλανιδιά, πετάει ἐπάνω σ' τὸ παιδί, και χωρὶς νὰ ζητήσῃ διόλου ἄδειαν, κάθεται ἐπάνω σ' τὸν ὠμόν του. Μόλις καλοκάθησε τὸ πουλάκι,